

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ
& ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ Δ/ΝΣΗ Π/ΘΜΙΑΣ
&
Δ/ΘΜΙΑΣ ΕΚΠ/ΣΗΣ ΚΡΗΤΗΣ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΚΕΝΤΡΟ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ
ΚΡΗΤΗΣ
(ΠΕ.Κ.Ε.Σ. ΚΡΗΤΗΣ)

Ηράκλειο, 17-12-2018

Αρ. Πρωτ.: Φ.2 /453

ΠΡΟΣ: Εκπαιδευτικούς Φιλολόγους
(ΠΕ02) Σχολείων Δ.Ε. Ηρακλείου
Επιστημονικής Ευθύνης της Σ.Ε.Ε.
ΠΕ02 Β. Καλοκύρη

(διαμέσου των Δ/νσεων των Σχολείων
τους)

ΚΟΙΝ:

1. ΠΔΕ Κρήτης
2. Δ/νση Δ/θμιας Εκπ/σης Ηρακλείου

Ταχ. Δ/νση: Ρολέν 4
Ταχ. Κώδικας: 713 05 ΗΡΑΚΛΕΙΟ
Πληροφορίες: Βασιλεία Καλοκύρη
Τηλ.: 2810 24 64 00 -
2810 24 68 60
2810 285435
κιν.: 697 99 30 724
E-mail: pekeskritis@sch.gr
E-mail προσωπ.: kalokyri@sch.gr

Θέμα: Υποστηρικτικό υλικό και επισημάνσεις για τη διδασκαλία των φιλολογικών μαθημάτων στο Γυμνάσιο, σχολ. έτος 2018-19.

Αγαπητοί και Αγαπητές Συνάδελφοι,

Σας αποστέλλω συνοπτικό υλικό και επισημάνσεις για τα φιλολογικά μαθήματα στο Γυμνάσιο κατά το σχολ. έτος 2018-19, με βάση όσα διατρέξαμε στις επιμορφωτικές συναντήσεις μας **για τον προγραμματισμό και τη διδασκαλία κατά το σχολ. έτος 2018-19**, σε ανταπόκριση προς τα ισχύοντα για την ύλη και τις εξετάσεις καθώς και καλές πρακτικές διδασκαλίας.

Ειδικότερα, στη συνέχεια μπορείτε να δείτε:

- ✎ **Α. Τα «απαραίτητα» για τη διδασκαλία και αξιολόγηση του μαθήματος:**
Συνδέσμους για τα Προγράμματα Σπουδών και τις Οδηγίες του ΥΠΠΕΘ για το σχολ. έτος 2018-19 καθώς και για τον τρόπο αξιολόγησης των φιλολογικών μαθημάτων στο Γυμνάσιο. (σελ. 2 - 3)
- ✎ **Β. Βασικές παιδαγωγικές και διδακτικές επισημάνσεις** (σελ. 3 - 4)
- ✎ **Γ. Παραδείγματα** από τα κριτήρια αξιολόγησης του ΙΕΠ για τη Νεοελληνική Γλώσσα και Λογοτεχνία, που μπορούμε να αξιοποιήσουμε για τη διαμόρφωση ασκήσεων ή και θεμάτων για γραπτή δοκιμασία. (σελ.4 – 12)
- ✎ **Δ. Συνημμένο αρχείο ppt** (υποστηρικτικό υλικό για τα φιλολογικά μαθήματα στο Γυμνάσιο σχ. έτους 2018-19).

Α. Απαραίτητα για τον/τη Φιλολόγο που διδάσκει στο Γυμνάσιο είναι να **προγραμματίσει τη διδασκαλία του για όλο σχολικό έτος**, λαμβάνοντας υπόψη όχι απλώς τα βιβλία (εγχειρίδια διδασκαλίας), αλλά τους **βασικούς στόχους του κάθε μαθήματος, σύμφωνα με τα προγράμματα σπουδών.**

- ❑ Για τα ισχύοντα ΔΕΠΠΣ – ΑΠΣ αλλά και τα Προγράμματα Σπουδών /συμπληρωματικά προς τα ισχύοντα βλ. <http://ebooks.edu.gr/new/ps.php>

Συγκεκριμένα για τη **στοχοθεσία** και **μεθοδολογία** των μαθημάτων καθώς και την **ύλη** βλ. στον ιστότοπο που επιμελούμαι [ΦΙΛΟΛΟΓΟΙ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ --> ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ --> ΓΥΜΝΑΣΙΟ](#) :

- ❑ ΥΠΠΕΘ, Αρ. Πρωτ. 140101/Δ/29-08-2018. [Οδηγίες για τη διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας και Γραμματείας και της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας και Γραμματείας στο Γυμνάσιο για το σχολικό έτος 2018-19](#)
- ❑ ΥΠΠΕΘ, Αρ. Πρωτ. 142749/Δ2/04-09-2018 [Ιστορία Γυμνασίου σχ. έτους 2018-19](#) (περιλαμβάνεται στο: «Οδηγίες για τη διδασκαλία μαθημάτων Κοινωνικών Επιστημών στο Γυμνάσιο για το σχολικό έτος 2018 – 2019». Σημειώνεται κι εδώ ότι στην Ιστορία Γυμνασίου ισχύουν η ύλη και οι οδηγίες διδασκαλίας, όπως είχαν οριστεί για το σχολικό έτος 2017- 2018, σύμφωνα με το υπ' αριθμ. 164288/Δ2/03-10-2017 έγγραφο του ΥΠ.Π.Ε.Θ.)

Απαραίτητο, επίσης, είναι να ενημερώνουμε και να εξοικειώνουμε τους μαθητές με **τον τρόπο αξιολόγησής τους στις γραπτές εξετάσεις**, φροντίζοντας σε όλη τη διάρκεια του σχολικού έτους να ασκούνται σε κριτήρια αξιολόγησης και ασκήσεις σύμφωνα με τα παρακάτω ισχύοντα:

- ❑ Στο ΠΔ 126 (ΦΕΚ 211 Α'/11-11-2016), Άρθρο 16 «Ανακεφαλαιωτική εξέταση στο μάθημα της «Νέας Ελληνικής Γλώσσας και Γραμματείας» προσδιορίζεται ο τρόπος εξέτασης των δύο κλάδων της Νέας Ελλ. Γλώσσας και Γραμματείας. Όπως αναφέρεται: «Τα θέματα δίνονται και οι απαντήσεις αναπτύσσονται σε ξεχωριστό φύλλο για καθέναν από τους δύο κλάδους και αποδίδεται διακριτός βαθμός για καθέναν από αυτούς.».

Για διευκόλυνσή σας, βλ. το ΠΔ 126 αναρτημένο στον ιστότοπο που επιμελούμαι ΦΙΛΟΛΟΓΟΙ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ → Νομοθεσία → Γυμνάσιο

http://users.sch.gr/sfscholiki/files/nomothesia/pd_126_2016_FEK_A_211.pdf

- ❑ **Ιστορία:** Για τη διαμόρφωση των θεμάτων στις ανακεφαλαιωτικές εξετάσεις του τέλους του διδακτικού έτους βλ. ΠΔ 319, Άρθρο 4 (ΦΕΚ 261 Α 27-11-2000). Διαθέσιμο στο ΦΙΛΟΛΟΓΟΙ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ –ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ-ΓΥΜΝΑΣΙΟ:

http://users.sch.gr/sfscholiki/files/nomothesia/fek_261_pd_319_2000_exetaseis_gym.pdf

- ❑ Για την Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία στις ωριαίες γραπτές δοκιμασίες των τετραμήνων, βλ. ΠΔ 319, Άρθρο 4 (ΦΕΚ 261 Α 27-11-2000), ό.π. (Δεν εξετάζονται στις ανακεφαλαιωτικές εξετάσεις του τέλους του έτους, όπως γνωρίζετε.)

Για τη διδασκαλία και την «προγύμναση» των μαθητών/τριών σε ασκήσεις/ερωτήσεις/θέματα που ανταποκρίνονται στον τρόπο αξιολόγησης τους στη Νεοελλ. Γλώσσα και Λογοτεχνία βλ. στον ιστότοπό μας ΦΙΛΟΛΟΓΟΙ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ αναρτημένα **τα ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΗΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ ΣΤΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ του ΙΕΠ**

http://users.sch.gr/sfscholiki/files/anakoinwseis/35a_20162811_1_kritiria_axiologisis_ne_glossas.pdf.pdf

B. Βασικές παιδαγωγικές και διδακτικές επισημάνσεις

Πολύ συνοπτικά υπογραμμίζονται εδώ τα ακόλουθα:

- ❑ Υπόβαθρο κάθε διδασκαλίας και επιδίωξης μαθησιακών στόχων είναι η **παιδαγωγική στάση προς τους μαθητές/τριες**. Το χαμόγελο, το ενδιαφέρον, η διαρκώς ανανεούμενη υπομονή μας και η πίστη στην αξία της εκπαίδευσης είναι οι βασικές προϋποθέσεις. **Ιδιαίτέρως έχουν ανάγκη την παιδαγωγική μας υποστήριξη και υποκίνηση, την εκτίμησή μας και τον σεβασμό μας οι «αδύνατοι/τες» και οι «αδιάφοροι/ρες» μαθητές/τριες!**
- ❑ Όσο κι αν η καλλιέργεια κριτικού στοχασμού αποτελεί στόχο και προϋπόθεση για μια ολοκληρωμένη εκπαίδευση, είναι αναγκαίο **να ενσωματώνεται πιο έντονα στο εκπαιδευτικό μας έργο ο ρόλος των συναισθημάτων: η ενσυναίσθηση, η νοηματική νοημοσύνη βοηθούν καταλυτικά στην αποτελεσματική διδασκαλία και μάθηση!**
- ❑ Στην κατεύθυνση των παραπάνω, χρειάζεται να προσδιορίσουμε τις σχέσεις μας με τους μαθητές και τις μαθήτριες, με **διαμόρφωση στην τάξη «εκπαιδευτικού συμβολαίου»** (που στην πορεία θα γίνεται το **σημείο αναφοράς μας**, για να «επαναφέρουμε» τους μαθητές/τριες στα ζητούμενα που «συμφωνήθηκαν»).

Καλές διδακτικές πρακτικές:

- ❑ **Να καθιερώσουμε συστηματικά τη χρήση των βιβλίων ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ και ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΥ ως βιβλίων αναφοράς**, να εξοικειωθούν οι μαθητές/τριες στην αναζήτηση των περιεχομένων τους και στην αξιοποίησή τους κατά τη μελέτη τους. (Δεν αναπληρώνουν οι επιμέρους φωτοτυπίες με ασκήσεις ή θεωρία τα βιβλία αναφοράς!)
- ❑ **Διδάσκουμε πολλά σε εύρος και βάθος, εξετάζουμε όμως με βάση τα προβλεπόμενα**, αφού έχουμε εξασκήσει επαρκώς και συστηματικά τους μαθητές και τις μαθήτριες στα ζητούμενα των εξετάσεων!
- ❑ Διδάσκουμε όχι «ad hoc» τα βιβλία, αλλά έχοντας ως βάση τα Προγράμματα Σπουδών, τις Οδηγίες και τον τρόπο αξιολόγησης (βλ. Α μέρος).

- ❑ Βοηθάει τους μαθητές και τις μαθήτριες η **διατύπωση ερωτήσεων με σαφή και υποστηρικτικό τρόπο** (π.χ. με τη χρήση πινάκων όπου θα συμπληρώσουν στοιχεία, γιατί έτσι δίδεται με ακρίβεια και με «οπτικό βοήθημα» το ζητούμενο).
- ❑ Προτείνουμε **διαφορετικές ασκήσεις που μπορούν να επιλέξουν** οι μαθητές/τριες (**στο πνεύμα της διαφοροποιημένης διδασκαλίας**, χωρίς να στιγματίζουμε αναθέτοντας «εύκολες» στους «αδύνατους» μαθητές...)
- ❑ **Συνεργαζόμαστε** με άλλους Συναδέλφους Φιλολόγους που διδάσκουν το ίδιο μάθημα και **αξιοποιούμε υποστηρικτικά υλικό και οδηγίες** από ιστότοπους του ΙΕΠ και του ΥΠΠΕΘ (βλ. π.χ. ιστότοπο «Πρωτέας» του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας).

Γ. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ από θέματα εξέτασης για Νεοελλ. Γλώσσα Γυμνασίου (ΙΕΠ, Κριτήρια Αξιολόγησης)

Από θέματα εξέτασης για Νεοελλ. Γλώσσα Β΄ Γυμνασίου, (ΙΕΠ, Κριτήρια Αξιολόγησης, σελ. 28-29:

2ο θέμα (Δομή και γλώσσα του κειμένου, 4 μονάδες)

Να αναγνωρίσετε και να καταγράψετε τη δομή και τον τρόπο ανάπτυξης της τελευταίας παραγράφου του κειμένου «Κάθε φορά ...χαμένος».

Αξονας για την απάντηση

Θεματική περίοδος: Κάθε φορά ...καλύτερος άνθρωπος.

Σχόλια: Χάρη στα μαθήματα ... οπτική γωνία.

Κατακλείδα: Τελικά η γνώση ... δε θα βγεις χαμένος.

Η παράγραφος αναπτύσσεται με αιτιολόγηση (Χάρη στα μαθήματα...).

Ενέργειες που αποτιμώνται:

Οι μαθητές καλούνται να ανακαλέσουν τις γνώσεις τους για τη δομή παραγράφου και αφού κατανοήσουν το περιεχόμενο της παραγράφου, να αναγνωρίσουν τον τρόπο ανάπτυξής της.

Ή (δεύτερη επιλογή για τον/την εκπαιδευτικό)

“Κάπου εκεί... Πανεπιστήμιο Αθηνών.” Στις δύο αυτές παραγράφους η Χατζηπαύλου αφηγείται την επιστροφή της στο σχολείο. Να συμπληρώσετε το ακόλουθο διάγραμμα αξιοποιώντας στοιχεία από τις δύο παραγράφους.

Τα πρόσωπα της ιστορίας	
Το δίλημμα που απασχολεί το πρωταγωνιστικό πρόσωπο	
Δυσκολίες που αντιμετωπίζει το πρωταγωνιστικό	

πρόσωπο	
Αποτέλεσμα των προσπαθειών του πρωταγωνιστικού προσώπου	

Άξονες για την απάντηση

Τα πρόσωπα της ιστορίας	Η αφηγήτρια, οι καθηγητές, οι συμμαθητές, η οικογένεια
Το δίλημμα που απασχολεί το πρωταγωνιστικό πρόσωπο	Να πάρει μέρος στις πανελλήνιες εξετάσεις ή όχι.
Δυσκολίες που αντιμετωπίζει το πρωταγωνιστικό πρόσωπο	Η ηλικία, έλλειψη χρόνου και χρημάτων για φροντιστήρια και μαθήματα.
Αποτέλεσμα των προσπαθειών του πρωταγωνιστικού προσώπου	Η αφηγήτρια μπάκε δεύτερη στο τμήμα Κοινωνιολογίας.

Ενέργειες που αποτιμώνται:

Οι μαθητές/τριες καλούνται να μελετήσουν προσεκτικά το απόσπασμα, να εντοπίσουν τις πληροφορίες που ζητούνται στο διάγραμμα και να αποδώσουν τη νοηματική αλληλουχία αυτών των πληροφοριών, αξιοποιώντας στοιχεία από το κείμενο (παράφραση ή παραθέματα).

Η (τρίτη επιλογή για τον/την εκπαιδευτικό)

“Κάπου εκεί... Πανεπιστήμιο Αθηνών.” Στις δύο αυτές παραγράφους η Χατζηπαύλου αφηγείται την επιστροφή της στο σχολείο. Να αποδώσετε την αφήγηση σε μία σύντομη παράγραφο (80-90 λέξεις), προσθέτοντας τις αναγκαίες συνδετικές λέξεις, ώστε να είναι φανερό στον αναγνώστη η σειρά με την οποία εξελίσσεται η ιστορία.

Άξονες για την απάντηση

Αφού η Χατζηπαύλου αποφασίζει να γυρίσει στο σχολείο, ακολουθώντας τα όνειρά της, γράφεται στο εσπερινό Λύκειο. Όταν, μετά από προσπάθεια, καταφέρνει να φτάσει στην τελευταία τάξη του Λυκείου, βρίσκεται στο δίλημμα αν θα πάρει μέρος στις πανελλήνιες εξετάσεις. Ενώ οι καθηγητές, οι συμμαθητές και η οικογένειά της την πιέζουν να δηλώσει συμμετοχή, η ίδια διστάζει. Τελικά, με την επιμονή τους την πείθουν και παίρνει μέρος στις εξετάσεις. Έμαθε τα αποτελέσματα από τον γιο της, ενώ βρισκόταν στη δουλειά: είχε μπει δεύτερη στο τμήμα Κοινωνιολογίας στο Πάντειο πανεπιστήμιο.

Ενέργειες που αποτιμώνται:

Οι μαθητές καλούνται να μελετήσουν το απόσπασμα και να προχωρήσουν σε πύκνωση της ιστορίας που αφηγείται το πρωταγωνιστικό πρόσωπο. Στην οργάνωση της αφήγησής τους καλούνται να χρησιμοποιήσουν συνδετικές λέξεις που να αποδίδουν τη σειρά με την οποία εξελίσσεται η ιστορία.

Η/και (ερώτηση)

“Οι καθηγητές μου όμως, σημαντικοί συμπαραστάτες σε αυτή μου την προσπάθεια με πιέζουν σχεδόν να δηλώσω συμμετοχή, σίγουροι ότι θα τα καταφέρω.” Σ' αυτή την περίοδο λόγου η αφηγήτρια χρησιμοποιεί οριστική ιστορικού ενεστώτα. Να εντοπίσετε το ρήμα και να εξηγήσετε τι καταφέρνει η αφηγήτρια με τη χρήση του ιστορικού ενεστώτα.

Άξονας για την απάντηση

Το ρήμα: πιέζουν. Με τη χρήση του ιστορικού ενεστώτα, η αφηγήτρια δίνει αμεσότητα και ζωντάνια στον λόγο της.

Ενέργειες που αποτιμώνται:

Οι μαθητές καλούνται να διακρίνουν την οριστική ενεστώτα από τις άλλες εγκλίσεις και χρόνους των ρημάτων της περιόδου (π.χ. να δηλώσω, θα τα καταφέρω). Καλούνται επίσης να ανακαλέσουν και να εφαρμόσουν τις γνώσεις τους για τον ιστορικό ενεστώτα προκειμένου να εξηγήσουν τον λειτουργικό ρόλο του συγκεκριμένου χρόνου στην περίοδο.

Η (δεύτερη επιλογή για τον/την εκπαιδευτικό)

“Οι καθηγητές μου όμως, σημαντικοί συμπαραστάτες σε αυτή μου την προσπάθεια με πιέζουν σχεδόν να δηλώσω συμμετοχή, σίγουροι ότι θα τα καταφέρω. Οι συμμαθητές μου και η οικογένειά μου το ίδιο. Εγώ όμως είχα τις αντιρρήσεις μου, τους έλεγα πως είμαι μεγάλη και πως δεν είχα ούτε το χρόνο ούτε τα χρήματα για φροντιστήρια και ιδιαίτερα μαθήματα. Κατάφεραν όμως να μου ανάψουν με αυτή τους την επιμονή αυτή τη σπίθα που έγινε μέσα μου φωτιά και δήλωσα τη συμμετοχή μου οριακά.” Στο συγκεκριμένο απόσπασμα, η αφήγηση ξεκινά με ιστορικό ενεστώτα (“με πιέζουν”). Να μετατρέψετε τα υπογραμμισμένα ρήματα της περιόδου σε ιστορικό ενεστώτα και να σχολιάσετε το αποτέλεσμα αυτής της αλλαγής στο ύφος του κειμένου.

Άξονας για την απάντηση

Είχα: έχω, έλεγα: λέω, είχα: έχω, κατάφεραν: καταφέρνουν, έγινε: γίνεται, δήλωσα: δηλώνω. Με τη συνεχή χρήση του ιστορικού ενεστώτα, η αφηγήτρια δίνει αμεσότητα και ζωντάνια στον λόγο της.

Ενέργειες που αποτιμώνται:

Οι μαθητές καλούνται να ανακαλέσουν γραμματικές γνώσεις από το κλιτικό σύστημα του ρήματος και να τις εφαρμόσουν στον μετασχηματισμό. Καλούνται επίσης να ανακαλέσουν και να εφαρμόσουν τις γνώσεις τους για τον ιστορικό ενεστώτα προκειμένου να εξηγήσουν τον λειτουργικό ρόλο του συγκεκριμένου χρόνου στην περίοδο.

Η (τρίτη επιλογή για τον/την εκπαιδευτικό)

“Εγώ όμως είχα τις αντιρρήσεις μου, τους έλεγα πως είμαι μεγάλη και πως δεν είχα ούτε το χρόνο ούτε τα χρήματα για φροντιστήρια και ιδιαίτερα μαθήματα.”
Σε αυτή την περίοδο λόγου να παρατηρήσετε σε ποιο/ποια από τα υπογραμμισμένα ρήματα το υποκείμενο παραλείπεται και σε ποιο/ποια υπάρχει και να εξηγήσετε γιατί συμβαίνει αυτό.

Άξονας για την απάντηση

Στα ρήματα έλεγα, είμαι και δεν είχα το υποκείμενο είναι η προσωπική αντωνυμία εγώ και παραλείπεται γιατί το υποκείμενο παραλείπεται συχνά όταν είναι στο α΄ ή στο β΄ πρόσωπο, καθώς εννοείται από τα συμφραζόμενα. Εγώ όμως είχα τις αντιρρήσεις μου. Το υποκείμενο δεν παραλείπεται, μολονότι είναι στο α΄ πρόσωπο, γιατί η αφηγήτρια θέλει να δώσει έμφαση και να τονιστεί η αντίθεση ανάμεσα σε αυτήν και τους καθηγητές, συμμαθητές, οικογένεια που την πιέζουν να δηλώσει συμμετοχή στις πανελλήνιες εξετάσεις και να προβάλλει το δίλημμα που αντιμετωπίζει.

Ενέργειες που αποτιμώνται:

Οι μαθητές, αφού ανακαλέσουν τις γνώσεις τους σχετικά με τη μορφή και την παρουσία του υποκειμένου στην πρόταση, καλούνται να τις εφαρμόσουν στη συγκεκριμένη περίοδο λόγου. Επίσης, καλούνται να συσχετίσουν τη συγκεκριμένη περίοδο λόγου με τα συμφραζόμενα της παραγράφου όπου ανήκει, προκειμένου να εξηγήσουν τη λειτουργική χρήση της μη παράλειψης του υποκειμένου στο νόημα του κειμένου.

Από κριτήριο (ωριαίο) Νεοελλ. Γλώσσας Β΄ Γυμνασίου (σελ. 45):

2ο θέμα (Δομή και γλώσσα του κειμένου, 4 μονάδες 2+2)

Α. Να εντοπίσετε τη δομή της παραγράφου (θεματική πρόταση, σχόλια, κατακλείδα) και τον/τους τρόπο/ους ανάπτυξής της (με αιτιολόγηση, με παράδειγμα, με σύγκριση).

«Σήμερα, βεβαίως, τα πράγματα είναι πολύ διαφορετικά. Ο δρόμος είναι ασφαλτός, τα παλιά οικήματα έχουν αναπαλαιωθεί, υπάρχουν ταβέρνες, εστιατόρια και ξενώνες, ακόμα και μπαράκια, ενώ οι άνθρωποι έχουν επιστρέψει πια στο χωριό και ασχολούνται με την υλοτομία, την κτηνοτροφία και τον τουρισμό.»

Ενδεικτική απάντηση

Θεματική πρόταση: “Σήμερα, βεβαίως, τα πράγματα είναι πολύ διαφορετικά.”

Σχόλια: “Ο δρόμος είναι ασφαλτός, τα παλιά οικήματα έχουν αναπαλαιωθεί, υπάρχουν ταβέρνες, εστιατόρια και ξενώνες, ακόμα και μπαράκια, ενώ οι άνθρωποι έχουν επιστρέψει πια στο χωριό και ασχολούνται με την υλοτομία, την κτηνοτροφία και τον τουρισμό.”

Κατακλείδα: Δεν υπάρχει

Τρόπος ανάπτυξης παραγράφου: Με παράδειγμα

Ενέργειες που αποτιμώνται: Η ερώτηση επιδιώκει να ανιχνεύσει σε ποιο βαθμό οι μαθητές/τριες είναι σε θέση να εφαρμόσουν θεωρητικές γνώσεις για τη δομή και τον τρόπο ανάπτυξης της παραγράφου.

Η /και (σύμφωνα με το ΠΔ μπορεί να τεθούν στο δεύτερο θέμα δύο ερωτήματα, ένα για τη δομή και ένα για τη γλώσσα)

β. “Σήμερα, βεβαίως, τα πράγματα είναι πολύ διαφορετικά. Ο δρόμος είναι ασφαλτός, τα παλιά οικήματα έχουν αναπαλαιωθεί, υπάρχουν ταβέρνες, εστιατόρια και ξενώνες, ακόμα και μπαράκια, ενώ οι άνθρωποι έχουν επιστρέψει πια στο χωριό και ασχολούνται με την υλοτομία, την κτηνοτροφία και τον τουρισμό.” Να γράψετε σε μια στήλη όσες από τις υπογραμμισμένες λέξεις είναι σύνθετες.

Ενδεικτική απάντηση Αναπαλαιωθεί, κτηνοτροφία

Ενέργειες που αποτιμώνται: Η ερώτηση επιδιώκει να ανιχνεύσει σε ποιο βαθμό οι μαθητές/τριες είναι σε θέση να αναγνωρίσουν σύνθετες λέξεις και να τις διακρίνουν από άλλες.

Για τη ΝΕΓ στη Γ΄ τάξη Γυμνασίου (βλ. θέμα 2 από ωριαίο κριτήριο, σελ. 50-51):

Το κείμενο: Η Ευρώπη του Κόσμου, από το σχολ. βιβλίο, σελ. 70.

2ο θέμα (Για τη γλώσσα του κειμένου, 4 μονάδες)

Να αφηγηθείτε το περιεχόμενο του κειμένου συμπληρώνοντας τα κενά στο παρακάτω κείμενο: (Να αξιοποιήσετε όσα γνωρίζετε για τις ονοματικές προτάσεις.)

Ο συγγραφέας στο κείμενό του παρουσιάζει το όραμά του για την Ευρώπη που πρέπει να κτίσουμε. Πιστεύει Δεν πιστεύει σε μια Ευρώπη αλλά αντίθετα οραματίζεται μια Ευρώπη Για την πραγματοποίηση του ονείρου καλεί τους νέους

Ενδεικτική απάντηση:

Ο συγγραφέας στο κείμενό του παρουσιάζει το όραμά του για την Ευρώπη που πρέπει να κτίσουμε. Πιστεύει πως πρέπει να είναι ανοιχτή στον υπόλοιπο κόσμο με σκοπό τη συνεργασία και την υποστήριξη των φτωχών χωρών. Δεν πιστεύει σε μια Ευρώπη που επιδιώκει μόνο το υλικό συμφέρον, αλλά αντίθετα οραματίζεται μια Ευρώπη που υπηρετεί την παιδεία και τον πολιτισμό και υπερασπίζεται τα ανθρώπινα δικαιώματα. Για την πραγματοποίηση του ονείρου καλεί τους νέους να συμβάλουν με πάθος στην κοινή προσπάθεια για την οικοδόμηση της όμορφης Ευρώπης.

Από Κριτήριο ανακεφαλαιωτικής αξιολόγησης στο μάθημα της Νεοελληνικής γλώσσας Γ΄ Γυμνασίου

2ο θέμα (Δομή και γλώσσα του κειμένου, 4 μονάδες) [σελ. 38-39]

α. Ποιος από τους παρακάτω τρόπους οργάνωσης του κειμένου ισχύει; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας με γλωσσικά στοιχεία του κειμένου (προτάσεις, φράσεις, λέξεις). (4 μονάδες)

1. Ο αρθρογράφος αναφέρεται στο πρόβλημα της τρομοκρατίας και στις πιθανές λύσεις του.

2. Ο αρθρογράφος αναφέρεται στο πρόβλημα της τρομοκρατίας και στις αιτίες που το προκάλεσαν.

3. Ο αρθρογράφος αναφέρεται στο πρόβλημα της τρομοκρατίας και στους σκοπούς που θέλουν να πετύχουν οι τρομοκράτες.

Ενδεικτική απάντηση: Ορθή είναι η 3η επιλογή. Στον τίτλο υπάρχει μια τελική πρόταση: «...για να αλλάξει ο ευρωπαϊκός τρόπος ζωής» και στην τρίτη παράγραφο υπάρχουν οι φράσεις: «...ο πρώτος στόχος ... ο δεύτερος... Απώτερος σκοπός». Με όλες αυτές τις γλωσσικές επιλογές δηλώνεται ότι ο άμεσος στόχος είναι τα πολλά αθώα θύματα και στη συνέχεια η επικράτηση του φόβου, ώστε να απομακρυνθεί ο κόσμος της Ευρώπης από τον κόσμο του Ισλάμ.

ή/και (σύμφωνα με το ΠΔ μπορεί να τεθούν στο δεύτερο θέμα δύο ερωτήματα, ένα για τη δομή και ένα για τη γλώσσα).

β. Να εξηγήσεις σε φίλο/η σου, σύντομα και με πιο απλά λόγια, το νόημα των παρακάτω αποσπασμάτων του κειμένου:

- «(Οι τρομοκράτες) αποδεικνύουν ότι έχουν επιχειρησιακή δυνατότητα, πολύ μεγαλύτερη από αυτή που αναμενόταν» - «η ανεξιθρησκία θα υποστεί πλήγματα»

Ενδεικτική απάντηση:

- Οι τρομοκράτες μπορούν να κάνουν πολύ περισσότερα απ' όσα νομίζαμε.
- Οι μουσουλμάνοι, για παράδειγμα, θα αντιμετωπίζονται στην Ευρώπη με καχυποψία. Ο πιστός της μιας θρησκείας θα αντιμετωπίζει εχθρικά τους πιστούς μιας άλλης θρησκείας.

ή (δεύτερη επιλογή για τον/την εκπαιδευτικό)

β. Συμπληρώστε το παρακάτω κείμενο:

Στη δεύτερη παράγραφο του κειμένου εντοπίζεται ασύνδετο σχήμα μεταξύ προτάσεων στην περίοδο: «.....».
Με τη χρήση του ασύνδετου σχήματος στη δεύτερη παράγραφο το ύφος γίνεται περισσότερο (Να επιλέξεις ένα από τους τρεις χαρακτηρισμούς: οικείο, δραματικό, επίσημο). Με αυτό τον τρόπο ο αρθρογράφος πιθανόν να θέλει να τονίσει (Πιθανές απαντήσεις:

τις επιπτώσεις της τρομοκρατίας, το πλήθος των επιπτώσεων, τον φόβο που θα επικρατήσει).

Παράδειγμα ΝΕΓ Α΄ Γυμνασίου, θέμα 2, σελ. 16

Η (δεύτερη επιλογή για τον/την εκπαιδευτικό)

β. Μέσα στο κείμενο υπάρχουν αρκετά επίθετα που συνοδεύουν ουσιαστικά. Να βρείτε τέσσερα από αυτά και να πείτε ποιες ιδιότητες ή ποια χαρακτηριστικά θα χάνονταν από τα ουσιαστικά εάν τα επίθετα αυτά παραλείπονταν.

Η (τρίτη επιλογή για τον/την εκπαιδευτικό)

Μέσα στο κείμενο υπάρχουν αρκετά επίθετα που συνοδεύουν ουσιαστικά. Να βρείτε τέσσερα από αυτά και να τα αντικαταστήσετε με τα αντίθετά τους. Τι αλλάζει στις πληροφορίες που αντλούμε από το κείμενο για τα ουσιαστικά;

Άξονες ενδεικτικής απάντησης: Με την ερώτηση αυτή ελέγχεται τόσο η αναγνώριση της γραμματικής κατηγορίας των επιθέτων όσο και η κατανόηση της λειτουργίας τους στον λόγο. Έτσι, αναμένουμε π.χ. να απαντήσουν οι μαθητές ότι η παράλειψη ή η αντικατάσταση του επιθέτου 'λίθινα' κατά την περιγραφή των καθισμάτων του θεάτρου δε θα μας δώσει καθόλου ή θα μας δώσει διαφορετικές και ίσως αναχρονιστικές πληροφορίες (π.χ. πλαστικά καθίσματα) για το υλικό κατασκευής τους.

Δείτε κι άλλα ενδεικτικά παραδείγματα για τη ΝΕΓ Α΄ Γυμνασίου στα προαναφερόμενα Κριτήρια Αξιολόγησης του ΙΕΠ.

Επισημάνσεις - Παραδείγματα για το 1ο θέμα (Κατανόηση κειμένου, 6 μονάδες)

Βοηθάει τους μαθητές η διατύπωση ερωτήσεων κατανόησης με τη χρήση πινάκων όπου θα συμπληρώσουν στοιχεία, γιατί έτσι δίδεται με ακρίβεια και με «οπτικό βοήθημα» το ζητούμενο.

Για παράδειγμα, στη ΝΕΓ στη Β΄ Γυμνασίου (σελ. 25-28): 1ο θέμα (Κατανόηση κειμένου, 6 μονάδες)

Στο κείμενο που σας έχει δοθεί, η Χατζηπαύλου παρουσιάζει στοιχεία από την ιστορία της ζωής της. Να εντοπίσετε ποιες από τις ακόλουθες πληροφορίες είναι σωστές και να παρουσιάσετε τα στοιχεία από το κείμενο που τις επιβεβαιώνουν, συμπληρώνοντας τον ακόλουθο πίνακα:

Πληροφορία	Σωστό / Λάθος	Στοιχεία από το κείμενο
Η αιτία που η Χατζηπαύλου σταμάτησε το σχολείο στη Β΄ Λυκείου ήταν ότι απέκτησε τρεις γιους		
Η επιθυμία συμμετοχής στις πανελλήνιες εξετάσεις ήταν από την		

αρχή ο στόχος της Χατζηπαύλου		
Βασική αιτία για την απόφαση της Χατζηπαύλου να επιστρέψει στο σχολείο ήταν η επιθυμία της να δείξει τι αξίζει.		
Όπως φαίνεται στο κείμενο, η Χατζηπαύλου συνδέει τη γνώση που αποκτά στο Πανεπιστήμιο με την ελπίδα να βελτιώσει την επαγγελματική της θέση		

Ενδεικτικές απαντήσεις δίδονται στα προαναφερόμενα Κριτήρια Επίσης, βλ. ενδιαφέρουσες παραλλαγές/εκδοχές για ερωτήσεις κατανόησης στις σελ. 27-28 καθώς και στα άλλα παραδείγματα για τη ΝΕΓ στο Γυμνάσιο.

Παράδειγμα για τη ΝΕΓ στη Γ' Γυμνασίου (ΙΕΠ, Κριτήρια Αξιολόγησης, σελ. 38):

Να παρουσιάσετε με δικά σας λόγια τις αλλαγές στην καθημερινότητα των Ευρωπαίων που επιχειρούν οι τρομοκράτες με αυτό τον «ολοκληρωτικό πόλεμο» σύμφωνα με τον αρθρογράφο. Μπορείτε να αξιοποιήσετε τις λεπτομέρειες που υπάρχουν στη 2η κυρίως παράγραφο. (6 μονάδες)

Ενδεικτική απάντηση: Ο φόβος θα περιορίσει την ελευθερία στις μετακινήσεις, αφού θα αυξηθούν οι προληπτικοί έλεγχοι. Επίσης, θα ενταθούν φαινόμενα βίας, ξενοφοβίας και ρατσισμού, ενώ μεταξύ Χριστιανών και Μουσουλμάνων θα αυξηθεί η απόσταση και η καχυποψία.

1 - 2	3 - 4	5 - 6
Η απάντηση δεν είναι εύστοχη στο σύνολο ή στο μεγαλύτερο μέρος.	Η απάντηση είναι αρκετά καλή έως καλή. Ο μαθητής/τρια έχει αξιοποιήσει αρκετά καλά έως καλά τις λεπτομέρειες της παραγράφου. Η διατύπωση σαφής.	Η απάντηση είναι πολύ καλή. Ο μαθητής/τρια έχει αξιοποιήσει πολύ καλά όλες τις λεπτομέρειες της παραγράφου. Η διατύπωση είναι σαφής.

Γενικότερες επισημάνσεις για καλές πρακτικές στη διαμόρφωση των ασκήσεων και «θεμάτων» στη ΝΕΓ και Λογοτεχνία στο Γυμνάσιο:

- ✎ Αξιοποιούμε τα παραδείγματα του ΙΕΠ στα Κριτήρια Αξιολόγησης. Διαμορφώνουμε ανάλογα τις ασκήσεις των μαθημάτων και τα θέματα στις γραπτές δοκιμασίες, παράλληλα λαμβάνοντας υπόψη και κατά πόσο έχουμε διδάξει κατάλληλα τους μαθητές, ώστε να απαντήσουν στα ζητούμενα!

- Προσπαθούμε **να ανταποκριθούμε στο πνεύμα της εξέτασης στη ΝΕΓ, ιδίως στο 2β**, όπου ζητείται η ανταπόκριση των μαθητών/τριών στο να χειριστούν τα κείμενα, ανάλογα με τη σημασία και το ύφος που τους ζητούνται και ανάλογα με την επικοινωνιακή περίσταση. Δεν προσπαθούμε να «εξετάσουμε» όλα όσα διδάχθηκαν, με τον παραδοσιακό τρόπο της «εξέτασης» γραμματικής και συντακτικού.
- Διαμορφώνουμε τις ασκήσεις κατά τη διάρκεια του σχολ. έτους και τα θέματα των εξετάσεων όσο γίνεται με μεγαλύτερη σαφήνεια και με **«υποστηρικτική διατύπωση»**, δηλ. π.χ. με επιλογές, με πίνακες συμπλήρωσης κλπ, βοηθώντας τους μαθητές να αξιοποιήσουν όσα έχουν μάθει, με κριτική σκέψη. Γνώμονάς μας: να μη χρειάζονται τα θέματα επεξηγήσεις/συμπληρώσεις, ώστε να συνηθίζουν οι μαθητές να γίνουν «επαρκείς αναγνώστες» των εκφωνήσεων, «αυτοδύναμοι» στις εξετάσεις.
- Σημειώνουμε πάνω από το ερώτημα **τον τύπο του θέματος** (1^ο θέμα: κατανόηση, 2^ο θέμα: δομή και γλώσσα κλπ), και σημειώνουμε σε κατάλληλη θέση τις αντίστοιχες **μονάδες**.
- Λαμβάνουμε υπόψη την **τρίωρη εξέταση** στη Νεοελληνική Γλώσσα και Λογοτεχνία και τον όγκο της ύλης που έχουν να χειριστούν οι μαθητές για να απαντήσουν στα θέματα.

Συνημμένο αρχείο ppt (βλ. υποστηρικτικό υλικό για τα φιλολογικά μαθήματα στο Γυμνάσιο σχ. έτους 2018-19).

Αγαπητοί και Αγαπητές Συνάδελφοι,

Είμαι στη διάθεσή σας για ό,τι μπορώ να βοηθήσω!

Καλή επιτυχία στο έργο σας!

Με εκτίμηση και συναδελφικούς χαιρετισμούς,

Η Συντονίστρια Εκπαιδευτικού έργου
Επιστημονικής Ευθύνης ΠΕ02 Φιλολόγων Ηρακλείου

Βασιλεία (Λιάνα) Καλοκύρη